

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษมากกว่าท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งในแง่ของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ในฐานะเป็นรัฐหนึ่งในแหลมมลายูก่อนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งภายใต้การปกครองของอาณาจักรไทย เป็นดินแดนที่เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับอิสลามที่สำคัญและเป็นที่รู้จัก และเป็นพื้นที่ที่มีประชากรหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 1: 2551)

ในอดีต สถาบันศึกษาปอเนาะเป็นแหล่งเรียนรู้ศาสนาอิสลามที่มีชื่อเสียงมาก มีนักศึกษาทั้งในและต่างประเทศมาศึกษาหาความรู้ในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามให้กับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ในประเทศของเขา นีอาเรฟ ระเด่นอาหมัด (ม.ป.ป. 46) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปอเนาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสถานศึกษาที่เผยแผ่ศาสนาอิสลามที่สำคัญว่า การศึกษาระบบปอเนาะจัดขึ้นครั้งแรกที่ปัตตานี (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) และเป็นสถานศึกษาที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีผู้นำทางศาสนาที่มีบทบาททางสังคมจากประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เขมร พม่า และมุสลิมในจังหวัดใกล้เคียงกับภาคใต้ ตลอดจนจังหวัดในภาคกลาง ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาศาสนาอิสลามจากสถาบันดังกล่าว

บันฑิตย์ สะมะอูน และคณะ (2549 : 39) กล่าวว่า เมื่อกาลเวลาได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความจำเป็นของชาวมุสลิมในการแสวงหาความรู้ก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นจึงเป็นเสมือนแรงบันดาลใจให้เกิดสถาบันการสอนอิสลามศึกษาขึ้นในสังคมมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะการศึกษาที่แตกต่างจากการศึกษาในภูมิภาคอื่นๆ ในประเทศ เพราะชาวมุสลิมจะนิยมให้บุตรหลานของตนศึกษาทั้งวิชาการทางด้านศาสนาและสามัญควบคู่กันไป

การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีหลายประเภทด้วยกัน เช่น

1. การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ
3. การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
4. การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา

5. การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนของรัฐ
6. การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
7. การฝึกอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด (เราะแฉะฮ์)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นสถาบันการศึกษาที่มุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดใกล้เคียงนิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาเล่าเรียนมาก เพราะผู้ปกครองมีความตระหนักว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถผลิตเยาวชนให้มีความรู้ทั้งด้านสามัญ และ ศาสนาดีกว่าสถาบันอื่นๆ ปัจจุบันสถานศึกษาเหล่านี้ได้พัฒนาในหลายๆด้าน เช่น ด้านการบริหาร และจัดการ ด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาตามยุคโลกาภิวัตน์

สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12 (2551 : 26) ได้สำรวจ จำนวน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวนนักเรียน และครู ปี การศึกษา 2550 พบว่าจำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ มาตรา 15 (1) จำนวน 157 โรง จำนวนนักเรียน 125,415 คน จำนวนครู 8,380 คน ซึ่งจำแนกตามเขตพื้นที่ การศึกษาได้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนโรงเรียน ครู และนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีการศึกษา 2550

เขตพื้นที่การศึกษา	จำนวน โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู (สามัญ/ศาสนา)
ยะลา เขต 1	22	28,018	1,468
ยะลา เขต 2	26	16,032	1,085
ยะลา เขต 3	14	22,655	966
ปัตตานี เขต 1	30	16,398	1,363
ปัตตานี เขต 2	9	7,154	510
ปัตตานี เขต 3	9	7,265	553
นราธิวาส เขต 1	23	28,344	1,878
นราธิวาส เขต 2	17	5,451	516
นราธิวาส เขต 3	7	1,330	338
รวม	157	125,415	8,380

การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะยึดหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับด้วยกัน คือ

1. ระดับอิมติฮาอียะฮฺ (อิสลามศึกษาตอนต้น)
2. ระดับมุตาวัซซึฏาะฮฺ (อิสลามศึกษาตอนกลาง)
3. ระดับชานาอียะฮฺ (อิสลามศึกษาตอนปลาย)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นสถาบันการศึกษาที่วิวัฒนาการมาจากสถาบันศึกษาปอเนาะดั้งเดิมซึ่งในระยะแรกการจัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาอย่างเดียว ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นเป็นสื่อในการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบทอดศาสนาเป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนในปอเนาะมิได้เขียนหลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่จำกัดเวลาเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ไม่มีการวัดผลการศึกษาที่เป็นระบบเหมือนกับโรงเรียนในปัจจุบัน ไม่มีชั้นเรียน อุปกรณ์ที่สอนจะมีเพียงกีตาบ (หนังสือเรียน) อย่างเดียว (กลุ่มงานนิเทศการศึกษาเอกชน, 2537 : 1)

ด้วยเหตุนี้รัฐจึงส่งเสริมให้สถาบันศึกษาปอเนาะจดทะเบียนและแปรสภาพมาเป็นโรงเรียน ซึ่งรัฐให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรในการพัฒนาการเรียนการสอน และที่สำคัญอย่างยิ่งคือ เมื่อพัฒนาเป็นโรงเรียนแล้ว จะต้องจัดทำหลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร สามารถตรวจสอบได้ว่า สถาบันศึกษาดังกล่าวได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาอะไรให้กับผู้เรียน ส่วนหลักสูตรที่ได้พัฒนาหลังจากปอเนาะเปลี่ยนสภาพมาเป็นโรงเรียนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2504 ถึงปี พ.ศ. 2552 ได้แก่

1. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะ
ในภาคศึกษา 2 พุทธศักราช 2504
2. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2513
3. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523
4. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2535
5. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2540
6. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 (ปัจจุบัน)

จากการศึกษาการใช้หลักสูตรข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าบางหลักสูตรจะประสบปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องกันระหว่างหลักสูตรและไม่สอดคล้องกันระหว่างช่วงชั้นสามัญและศาสนา จึงส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาแต่ละระดับไม่พร้อมกัน เช่น การ

ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 ควบคู่หลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) จะเห็นได้ว่าหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 มี 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 อิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน 4 ปี

ระดับที่ 2 อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาวซซึฏเฆาะฮฺ) ใช้เวลาเรียน 3 ปี

ระดับที่ 3 อิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน 3 ปี

ขณะที่หลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช 2521 และ 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) มีสองระดับ คือ

1. มัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน 3 ปี

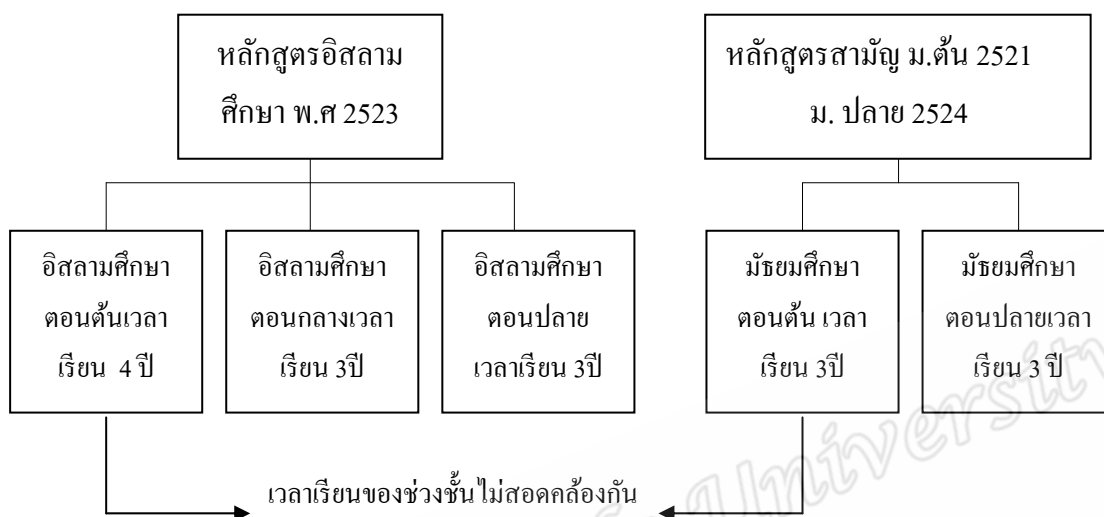
2. มัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน 3 ปี

ปัญหาการใช้สองหลักสูตรดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกันของช่วงชั้นเรียนระหว่างหลักสูตรสามัญและศาสนา ดังนี้

1. ช่วงเวลาเรียนของหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮฺ) ใช้เวลาเรียน 4 ปี แต่หลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง 2533 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใช้เวลาเรียน 3 ปี จึงทำให้นักเรียนจบไม่พร้อมกัน

2. เมื่อจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรสามัญศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่ จะต้องเรียนเพิ่มอีก 3 ปี เพื่อให้จบหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะฮฺ) เนื่องจากหลักสูตรสามัญมี 2 ช่วงชั้นเท่านั้นคือ มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย แต่หลักสูตรอิสลามศึกษามี 3 ช่วงชั้น คือ อิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลางและอิสลามศึกษาตอนปลาย ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 : การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 ควบคู่กับหลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช 2521 และ 2524 ฉบับปรับปรุง 2533

สำหรับหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2535 เป็นการบูรณาการโครงสร้างระหว่างวิชาศาสนาและสามัญ คือหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 กับหลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช 2521 และ 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) การปรับปรุงหรือสร้างหลักสูตรนี้มีขึ้นหลังจากสำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา 2 (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12) ได้ทราบถึงสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรแยกกันระหว่างหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 กับหลักสูตรสามัญศึกษา พุทธศักราช 2521 และ 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) แต่หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2535 ได้จัดทำเพียง 2 ระดับเท่านั้น คือ

1. หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2535 ใช้เวลาเรียน 3 ปี
2. หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2535 ใช้เวลาเรียน 3 ปี ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบที่ 2 : การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2535

เมื่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้หลักสูตรดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอน จะเกิดปัญหากับนักเรียนบางคนที่ต้องการจะไปศึกษาต่อด้านศาสนาในต่างประเทศระดับอุดมศึกษา เพราะหลักสูตรนี้ยังขาดช่วงชั้นที่ 3 คือ ระดับชานาวิยะฮ์ ตามการจัดการเรียนการสอนด้านอิสลามศึกษาจึงทำให้นักเรียนที่จบเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2535 ไม่สามารถจะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาด้านศาสนาในต่างประเทศได้ สำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา 2 (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12) จึงได้ร่วมกับผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและผู้เกี่ยวข้องปรับปรุงหลักสูตรอิสลามศึกษาอีกครั้ง คือ หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่แยกกันระหว่างวิชาศาสนาและสามัญ

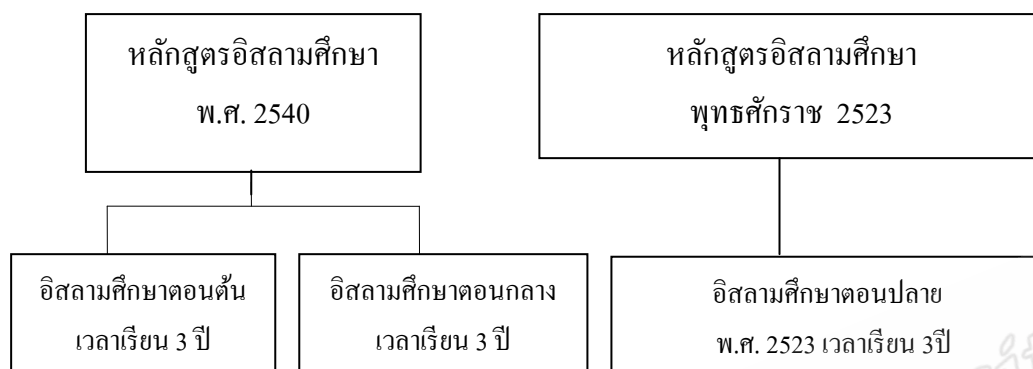
การพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2540 ได้ปรับปรุงในสองระดับเท่านั้น คือ

1. อิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติคาอียะฮ์) ใช้เวลาเรียน 3 ปี
2. อิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาว์ซซิฎฎะฮ์) ใช้เวลาเรียน 3 ปี

สำหรับอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวิยะฮ์) ยังใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 เหมือนเดิม

จากการศึกษาการใช้หลักสูตรดังกล่าว พบว่าการจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องกัน เพราะหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2540 ได้ปรับปรุงขึ้นเพียงสองระดับเท่านั้น คือ อิสลามศึกษาตอนต้น และอิสลามศึกษาตอนกลาง หากนักเรียนต้องการจบระดับชานาวิยะฮ์ จะต้องเรียนเพิ่มอีก 3 ปี โดยใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 (ระดับชานาวิยะฮ์) เพื่อสามารถศึกษาต่อด้านศาสนาในต่างประเทศได้ ดังภาพประกอบที่ 3

ภาพประกอบที่ 3 : การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2540 ควบคู่
หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523

จากการศึกษาการใช้หลักสูตรข้างต้น กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องและต่อเนื่องกันระหว่างหลักสูตรสามัญและศาสนาหรือระหว่างช่วงชั้นของหลักสูตรอิสลามศึกษานั้น เนื่องจากการปรับปรุงหรือการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละครั้ง ผู้ที่รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตร มิได้คำนึงถึงความสอดคล้องหรือความต่อเนื่องในแต่ละช่วงชั้นเป็นประเด็นสำคัญ เพราะการจัดการเรียนการสอนก่อนมีการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542 เน้นความสำคัญด้านเนื้อหาวิชาเป็นหลัก แต่หลังจากนั้น จะเน้นด้านเนื้อหาวิชาและความสอดคล้องของช่วงชั้นระหว่างสามัญและศาสนาด้วย

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และวิชาศาสนาที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 จะต้องจัดเวลาเรียนสัปดาห์ละ 5 หรือ 6 วัน วันละประมาณ 6-8 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดดังนี้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดช่วงชั้นเรียนออกเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรที่ได้พัฒนาและปรับปรุงด้านอิสลามศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในการจบ

การศึกษาแต่ละช่วงชั้น ด้วยเหตุนี้ การแบ่งช่วงชั้นของหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 เป็นไปตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 (อิบตีดาอียะฮฺ)

ช่วงชั้นที่ 2 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 4-6 (อิบตีดาอียะฮฺ)

ช่วงชั้นที่ 3 ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง ปีที่ 1-3 (มุตาว์ซซิฎฎะฮฺ)

ช่วงชั้นที่ 4 ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีที่ 4-6 (ชานาวียะฮฺ)

ภาพประกอบที่ 4 : การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกันในแต่ละช่วงชั้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ควบคู่กับหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546

การกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 7)

การกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของหลักสูตร
อิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 (อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3) มีเวลาเรียนประมาณปีละ
350 -500 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 2-2.5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 (อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ 4-6) มีเวลาเรียนประมาณปีละ
350 -500 ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละ 2-2.5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 (อิสลามศึกษาตอนกลาง ปีที่ 1-3) มีเวลาเรียนประมาณปีละ
500 -650 ชั่วโมงโดยเฉลี่ยวันละ 2.5-3 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 (อิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1-3) มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าปีละ
650 ชั่วโมงโดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่าวันละ 3 ชั่วโมง

(กระทรวงศึกษาธิการ, มปป. (ข) : 4-6)

เมื่อจัดรวมกันระหว่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และ
หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะต้องใช้
บุคลากรจำนวนมากกว่าโรงเรียนของรัฐในการจัดการเรียนการสอน เพราะจำนวนชั่วโมงเมื่อมา
รวมทั้งสองหลักสูตร จะต้องสอนวันละหลายชั่วโมง ดังรายละเอียดของเวลาการจัดการเรียนการ
สอนแต่ละช่วงชั้นดังนี้

1. ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 กับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิตติคาลัยะฮ์)
ปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียน 1,150-1,500 ชั่วโมง/ปี โดยเฉลี่ยวันละประมาณ
6-7 ชั่วโมง

2. ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กับอิสลามศึกษาตอนต้น (อิตติคาลัยะฮ์)
ปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียน 1,150-1,500 ชั่วโมง/ปี โดยเฉลี่ยวันละประมาณ
6-7 ชั่วโมง

3. ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 กับอิสลามศึกษาตอนกลาง
(มุดาวัชฎะฮ์) ปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียน 1,150-1,800 ชั่วโมง/ปี โดย
เฉลี่ยวันละประมาณ 7-9 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 1-3 กับอิสลามศึกษาตอนปลาย
(ชานาวิยะฮ์) ปีที่ 1-3 ใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 1,850 ชั่วโมง/ปี โดย
เฉลี่ยไม่น้อยกว่าวันละประมาณ 9 ชั่วโมง

ข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ใช้เวลาเรียนมากเพราะใช้สองหลักสูตรแยกกันระหว่างหลักสูตรการศึกษาขั้น

พื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กับหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียน การสอนในสถานศึกษาดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการระหว่างหลักสูตรดังกล่าว เข้าด้วยกัน เพื่อลดชั่วโมงเรียน และเนื้อหาวิชาที่ซ้ำซ้อน มุฮัมมัด บิลหะยือนูบบากา (2548 : 78) กล่าวว่า เวลาและเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น มากเกินไป เนื้อหาของทั้งสองหลักสูตรมีเรื่องที่เกี่ยวข้องซ้ำซ้อนกัน ควรปรับเป็นเนื้อหาเดียวกัน เนื้อหาสามารถบูรณาการเข้าด้วยกันได้ การแยกสองหลักสูตรทำให้ต้องใช้บุคลากรมากกว่า โรงเรียนสามัญทั่วไป วิชาที่เรียนก็มีมาก

ประเด็นนี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดของนักปราชญ์มุสลิม เช่น อัล บัฆดาดี ได้ เสนอให้ผู้สอนใช้หลักสูตรบูรณาการ โดยการผสมผสานระหว่างวิชาฟิสิกส์และวิชาสะเคีย เพราะท่าน เชื่อว่าวิชาฟิสิกส์และวิชาสะเคียไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ ดังนั้นท่านจึงเสนอให้บูรณาการทั้ง สองวิชานี้เข้าด้วยกัน และเชื่อว่าหลักสูตรบูรณาการนี้จะให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ท่านได้ ดำเนินผู้ที่เรียนวิชาสะเคียแต่ไม่เรียนวิชาฟิสิกส์ และในทางกลับกันก็ดำเนินผู้ที่เรียนวิชาฟิสิกส์แต่ไม่ เรียนวิชาสะเคีย (Narongraksakhet, 1993 a : 8)

อัล เฆาะสะลี ได้เสนอแนะให้ครูผู้สอนบรรจุทั้งวิชาศาสนาและวิชาทางโลกเข้าไป ในหลักสูตรวิชาต่าง ๆ ท่านได้เสนอแนวคิดให้มีการบูรณาการวิชาการถ้อย การเกษตร การตัด เย็บ การตัดผม เป็นต้น (Khan, 1986: 79)

Shalaby (1954:48) เขียนว่า “...เมื่อท่านศาสนทูตถึงเมืองมะดีนะฮ มัสยิดของท่าน ก็ถูกสร้างขึ้นที่ อัล มิร์บาด (al Mirbad) และในมัสยิดแห่งนี้ ท่าน (มุฮัมมัด) (ขอความจำเริญและความ สันติจงมีแก่ท่าน) ได้สอนเสาะฮะบะของท่านเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาศาสนาและวิชาทางโลก”

Syed Ali Ashraf (1991:15) ได้กล่าวว่า ปรัชญาพื้นฐานของวิชาวิชาสามัญและ ศาสนานั้น เป็นสิ่งที่ขัดกันอย่างชัดเจน และไม่สามารถบูรณาการการกัน อย่างไรก็ตาม การบูรณา การแนวคิดพื้นฐานของวิชาทั้งสอง สามารถกระทำด้วยการประนีประนอมกันได้

ส่วนกระทรวงศึกษาธิการ(ม.ป.ป. 12-13) ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คู่ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัวยุคชนชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ สังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา กฎมณีนญญาไทย และการประยุกต์ใช้กฎมณีนญญา

(4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ครูใหญ่โรงเรียนจงรักสัตย์วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี กล่าวในประเด็นนี้ว่า ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กำลังเผชิญกับปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง ก็คือ ปัญหาเรื่องการเรียนการสอนภาษาอาหรับที่มีระดับอ่อนกว่าต่างประเทศสังเกตได้จากนักเรียนส่วนใหญ่ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่สามารถจะเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาต่างประเทศได้ทันทีเขาเหล่านั้นจำเป็นต้องเรียนภาษาก่อนประมาณ 2 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมในด้านภาษา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น ไม่ถูกต้องตามทฤษฎีหรือหลักการสอนของภาษาอาหรับ แต่ที่เห็นได้ชัดเจน คือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จัดการเรียนการสอนมากเกินไป มีทั้งภาษาอาหรับ ภาษามลายู ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย ทำให้ไม่มีเวลาที่ปฏิบัติจริงในด้านการสอนภาษา อย่างไรก็ตาม ภาษาเหล่านั้น สามารถที่จะบูรณาการเข้าด้วยกันได้ เพราะหลักไวยากรณ์ทุกภาษาก็คล้ายคลึงกันหรือไม่แตกต่างกันมากนัก ฉะนั้น หากสามารถบูรณาการได้ทั้งสี่ภาษานั้น จะเป็นสิ่งที่ดีมากในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สัมภาษณ์ 4 กรกฎาคม 2550)

เลขาธิการสมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ และผู้จัดการโรงเรียนอิสลามประชาสงเคราะห์ อำเภอทุ่งยางแดง จังหวัดปัตตานี กล่าวถึงปัญหาด้านงบประมาณของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องค่าตอบแทนของบุคลากร เพราะทางโรงเรียนจะต้องแบ่งงบประมาณให้กับครูสามัญ และครูสอนศาสนา ทั้งๆ ที่รัฐให้เงินอุดหนุนครูคิดเป็นรายหัวของนักเรียนที่เรียนสามัญเท่านั้น ฉะนั้น หากมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร คือจากสองหลักสูตร มาสอนเป็นหลักสูตรเดียวหรือบูรณาการเข้าด้วยกัน ระหว่างหลักสูตรสามัญและศาสนา ก็จะเป็นแนวทางที่ดีมาก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดจำนวนบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอีกด้วย (สัมภาษณ์ 7 กรกฎาคม 2550)

ฉะนั้น การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับชีวิตจริงและความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ หลักสูตรบูรณาการ เป็นหลักสูตรที่รวมประสบการณ์ เรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ประสบการณ์ดังกล่าว เป็นประสบการณ์ที่คัดเลือกจากหลายสาขาวิชาแล้วจัดเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ ของประสบการณ์ เป็นการบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์สัมพันธ์และต่อเนื่องมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต (วิชย ดิสสระ, 2535: 24) และที่สำคัญอย่างยิ่ง เมื่อจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบูรณาการแล้วสามารถนำเอาเนื้อหาวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมกัน ทำให้มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้หลักสูตรบูรณาการ เพราะจะช่วยทำให้นักเรียนลดเวลาเรียน มีเวลาในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มมากขึ้น

ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษด้านอิสลามศึกษาปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานอิสลามศึกษา สำนักผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการที่ 12 (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12) และรับผิดชอบงานด้านอิสลามศึกษาตลอด กล่าวว่า จากการติดตามการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า หากโรงเรียนยังใช้หลักสูตรแยกระหว่างสามัญและศาสนา หรือไม่บูรณาการเข้าด้วยกันแล้วจะมีปัญหาตามมาแน่นอน เช่น ปัญหาเรื่องเวลา คือ ต้องใช้เวลามาก เรียนซ้ำซ้อน นักเรียนเรียนหนัก นักเรียนไม่มีความสุข ไม่สามารถจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างครบถ้วนตามหลักสูตรกำหนดไว้ ฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้หลักสูตรบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว อย่าให้ต่างคนต่างจัดกระบวนการเรียนรู้แยกวิชากัน และหากใช้หลักสูตรบูรณาการแล้วสามารถเรียนได้วันละ 5-6 ชั่วโมง/วัน เหมือนกับโรงเรียนปกติ เด็กเรียนไม่หนักและไม่เบื่อในการเรียน มีเวลาจัดกิจกรรม ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ (สัมภาษณ์ 20 มิถุนายน 2550)

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2 ในฐานะผู้รับผิดชอบงานอิสลามศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้กล่าวในประเด็นนี้เช่นกันว่า วันนี้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ กำลังประสบกับปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน เพราะโรงเรียนดังกล่าวจัดการเรียนการสอนโดยใช้ 2 หลักสูตร คือหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวเป็นความต้องการของชุมชนมุสลิม จังหวัดชายแดนภาคใต้ และโรงเรียนก็ได้ดำเนินการมาแล้วประมาณ 30 กว่าปี แต่ในฐานะผมเป็นศึกษานิเทศก์ ก็ย่อมรู้ว่าหากในอนาคตโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังจัดการเรียนการสอน

โดยใช้ 2 หลักสูตร คือ สามัญและศาสนา โดยแยกวิชาเหมือนกับปัจจุบันนี้ ก็จะมีปัญหาตามมาอย่างแน่นอน โดยเฉพาะเรื่องเวลา เพราะนักเรียนไม่มีเวลาในการที่จะไปค้นคว้าตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่มีใช้โรงเรียน เช่น ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยต่างๆ เพื่อหาความรู้เพิ่มเติม ฉะนั้น หากสามารถลดเวลาเรียนก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก และสิ่งที่จะลดเวลาเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คงจะไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบูรณาการเท่านั้น (สัมภาษณ์ 25 มิถุนายน 2550)

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 กล่าวเพิ่มเติมเรื่องนี้ว่า หลักสูตรบูรณาการหรือการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชาสามัญและศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อสถานศึกษาดังกล่าวดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการแล้ว จะลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาทั้งสองหลักสูตร ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อศึกษาดูแล้วปรากฏว่าเนื้อหาสาระในหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามปัจจุบันนี้ ก็มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากศาสนาอิสลามมิได้แบ่งแยกว่าวิชาใดเป็นวิชาสามัญหรือศาสนาจะนั้นเมื่อมีการบูรณาการแล้วจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้และประพฤติปฏิบัติจริง สามารถลดเวลาเรียน (สัมภาษณ์ 17 กรกฎาคม 2550)

ด้วยสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้หลักสูตรแยกกันของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประสบปัญหาหลายๆ ด้าน เช่น เวลาเรียน งบประมาณ และบุคลากร จึงมีความจำเป็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาการบูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นช่วงชั้นเริ่มต้นของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการเชื่อมโยงกับช่วงชั้นที่ 4 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรแยกกันในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546
3. เพื่อสังเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้บูรณาการรายวิชาและมาตรฐานการเรียนรู้บูรณาการช่วงชั้นที่ 3

4. เพื่อได้สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ใช้เป็นแนวทางการจัดทำหลักสูตร
บูรณาการสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3
สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการศึกษาเอกสาร
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทฤษฎีของนักพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีขอบเขตที่จะศึกษาดังนี้

1. เนื้อหาประกอบด้วย

- สาระและมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 และสาระและมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546
- มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546

2. ทฤษฎีการแบ่งประเภทเนื้อหาวิชาของฮิลดา ทาบา (Hilda Taba)

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรแยกกันในการจัดการเรียนการสอน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เข้าใจถึงสาระและมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชา ในหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546
3. ได้รับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้บูรณาการรายวิชา และมาตรฐานการ
เรียนรู้บูรณาการช่วงชั้นที่ 3 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้
4. ได้รับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ใช้เป็นแนวทางการจัดทำหลักสูตร
บูรณาการ สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งที่จะพัฒนากรอบหลักสูตรบูรณาการช่วงชั้นที่ 3 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทฤษฎีของของฮิลดา ทาบา (Hilda Taba) เกี่ยวกับการแบ่งประเภทเนื้อหาวิชา ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

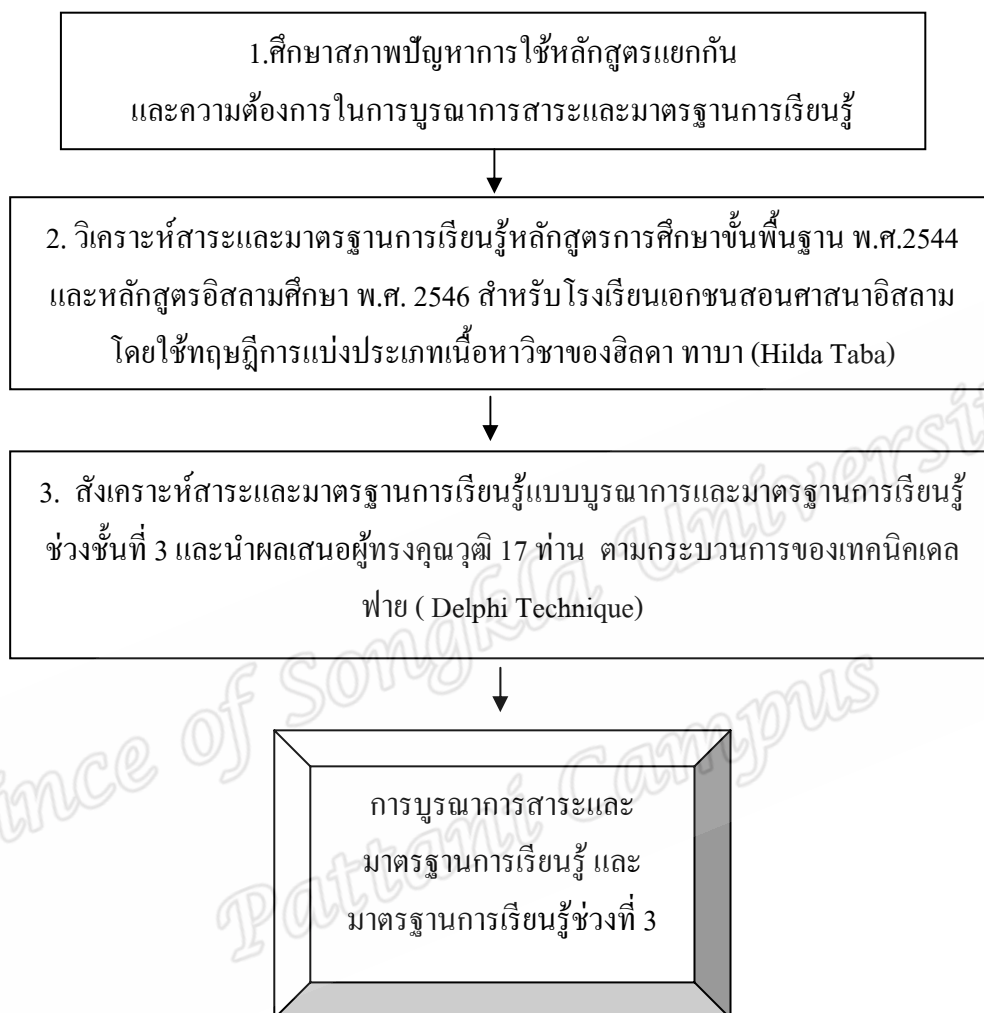
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ใช้หลักสูตรแยกกันระหว่างศาสนาและสามัญ (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546) ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานของการวิจัยครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์สาระมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยการใช้ทฤษฎีการแบ่งประเภทเนื้อหาวิชาของ ฮิลดา ทาบา (Hilda Taba) เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเชื่อมโยงระหว่างสาระและมาตรฐานของหลักสูตรทั้งสอง คือ 1. เนื้อหาวิชาที่เป็นความจริงและกระบวนการ 2. เนื้อหาวิชาที่เป็นพื้นฐานของความคิด 3. เนื้อหาวิชาที่เป็นมนทัศน์ 4. เนื้อหาวิชาที่เป็นระบบความคิด

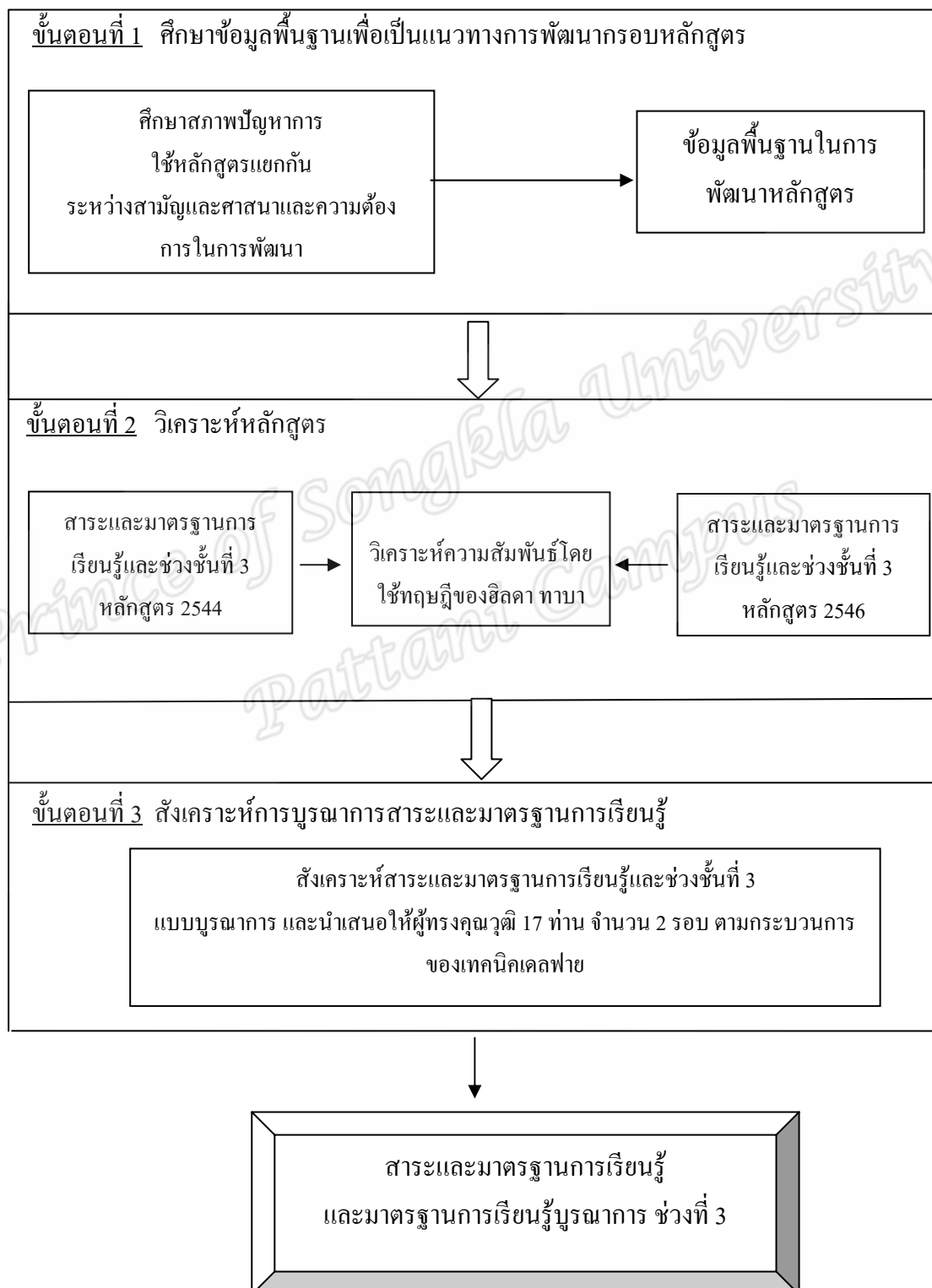
ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้แบบบูรณาการและมาตรฐานการเรียนรู้บูรณาการช่วงชั้นที่ 3 และนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 17 ท่าน จำนวนสองครั้งตามกระบวนการของเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) รายละเอียดดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 5 : วิธีการศึกษาข้อมูลการบูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ภาพประกอบที่ 6 : ขั้นตอนการบูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 สำหรับโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยประยุกต์จากทฤษฎีของฮิลดา ทาบา (Hilda Taba)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การบูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิชาสามัญและศาสนาโดยการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546
2. ใช้ทฤษฎีการแบ่งประเภทเนื้อหาวิชาของฮิลดา ทาบา (Hilda Taba) ในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้บูรณาการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบูรณาการ หมายถึง การรวมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงที่ 3 ระหว่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 เข้าด้วยกัน
2. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงหรือสร้างหลักสูตรใหม่เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส
4. ช่วงชั้นอิมติดาอียะฮ์ หมายถึง ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ของหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 โดยใช้เวลาเรียน 6 ปี คือ ช่วงชั้นที่ 1 ใช้เวลาเรียน 3 ปี ช่วงชั้นที่ 2 ใช้เวลาเรียน 3 ปี และช่วงชั้นอิมติดาอียะฮ์ เทียบเท่ากับช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
5. ช่วงชั้นมุดาว์ซซีฎะฮ์ หมายถึง ช่วงชั้นที่ 3 ของหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 โดยใช้เวลาเรียน 3 ปี ช่วงชั้นมุดาว์ซซีฎะฮ์ ได้เทียบเท่าช่วงชั้นที่ 3 คือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
6. ช่วงชั้นซานาวิยะฮ์ หมายถึง ช่วงชั้นที่ 4 ของหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 โดยใช้เวลาเรียน 3 ปี ช่วงชั้นซานาวิยะฮ์ เทียบเท่าช่วงชั้นที่ 4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
7. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนทั้งหลักสูตรศาสนาและสามัญในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

8. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ หมายถึง เนื้อหาที่แสดงบอกถึงทักษะและความรู้ที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาในแต่ละรายวิชาทั้งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546

9. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้บูรณาการ หมายถึง เนื้อหาที่แสดงบอกถึงทักษะและความรู้ที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาในแต่ละรายวิชาซึ่งรวบรวมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546

10. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น หมายถึง เนื้อหาของแต่ละรายวิชาในแต่ละระดับที่ได้กำหนดให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้

11. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้บูรณาการช่วงชั้น หมายถึง เนื้อหาของแต่ละรายวิชาในแต่ละระดับที่ได้กำหนดให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ร่วมกันระหว่างสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546

12. หลักสูตรสามัญ/วิชาสามัญ หมายถึง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มีรายวิชาสามัญในการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

13. หลักสูตรบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนร่วมกันหรือเป็นหนึ่งเดียวระหว่างหลักสูตรสามัญและศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้

14. หลักสูตรแยกกัน หมายถึง การใช้หลักสูตรแยกกันระหว่างหลักสูตรสามัญและศาสนาในการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

15. หลักสูตรศาสนา/วิชาศาสนา หมายถึง หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมีรายวิชาเกี่ยวกับการศึกษาศาสนาอิสลาม